SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Ympäristövaliokunnan julkinen kuuleminen 28.9.2023

Ilmastovuosikertomus 2023

Markku Ollikainen
Ilmastopaneelin puheenjohtaja
Tutkimusjohtaja, ympäristöekonomian emeritusprofessori

Keskeisimmät havainnot vuodesta 2022: **päästöt**

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Päästökauppasektori (19 Mt v. 2022)

- Päästöt vähentyneet vauhdikkaasti vuodesta 2005 yhteensä 14,1 Mt (43 %) ja väheneminen jatkunee nopeana.
  - Edellisvuoteen verrattuna päästöt vähenivät 1,3 Mt (6,4 %).
- Energiantuotannon ja -käytön päästöjen vähentäminen edelleen on tärkeää ja kiinteä osa vihreää teollista siirtymää.

Taakanjakosektori (26,7 Mt v. 2022 → 17,2 Mt v. 2030)

- Päästöt ovat vähentyneet lievästi, 0,8 Mt, vuodesta 2021.
  - Vuodesta 2005 päästöt ovat vähentyneet 7,5 Mt (22 %).
- Huolia:
  - Liikenteen päästöjen vähentyminen on hidastunut ja hidastunee edelleen jakeluvelvoitteen jäädyttämisen, polttonesteiden veroalen, julkisen liikenteen ilmastoperusteisten tukien poiston sekä kävelyn ja pyöräilyn rahoituksen leikkauksen seurauksena.
  - Maatalouden päästöt junnaavat paikallaan.
  - Lämmitystaparemonttien jatkaminen tähdellistä – tavoite: julkiset rakennukset irti polttoöljystä 2024
- Päästökiintiöiden puitteissa voidaan pysyä, mutta se on epävarmaa ja riippuu vuoden 2025 jälkeisestä kehityksestä.
- Vuodelle 2030 asetettua tavoitetta 17,2 Mt ei olla saavuttamassa.
- Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) päivitys on tarpeen.

Keskeisimmät havainnot vuodesta 2022: **nielut**

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Maankäyttösektori – LULUCF (-1 Mt → -17,8 Mt v. 2030)

- Velvoitekausi 2021-2025: alijäämää tulossa arviolta 50–80 Mt, edessä on nieluyksiköiden hankinta, jotta alijäämä ei siirry taakanjakosektorille.
- Velvoitekausi 2026-2030: nielua tulisi kasvattaa -17 Mt päätevuoteen 2030 mennessä.
- Metsän kasvun voimistaminen ei ehdi auttaa, tarvitaan paljon lisätoimia.
- Huolia:
  - Erityisesti kosteikkoviljelyn ja myös joutomaiden metsittämistuen budjettileikkaukset heikentävät tavoitteen saavuttamista.
  - Hallitusohjelman kirjauksen toteuttaminen Metsähallituksen hakkuiden maltillisesta kasvattamisesta pienentää nielua.

- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) on tarpeen päivittää lisätoimien määrittämiseksi.

Keskeiset havainnot: **hiilineutraalius**

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Päästöt, nielu ja hiilineutraaliustavoite vuoden 2022 tietojen valossa

- Päästöt voidaan määrätietoisin toimin vähentää n. 18 Mt tasolle v. 2035 mennessä.
- Nielua tarvitaan vastaava määrä – nettonielun koko on kriittinen tavoitteen saavuttamiseen.
- Tarvitaan uusia päätöksiä LULUCF-nettonielun kasvattamiseksi.
- Riippuen siitä, kuinka nettonielu kasvaa, voidaan tarvita negatiivisia päästöjä.
  - Negatiivisia päästöjä voisi olla saatavissa n. 5–6 Mt v. 2035 mennessä.

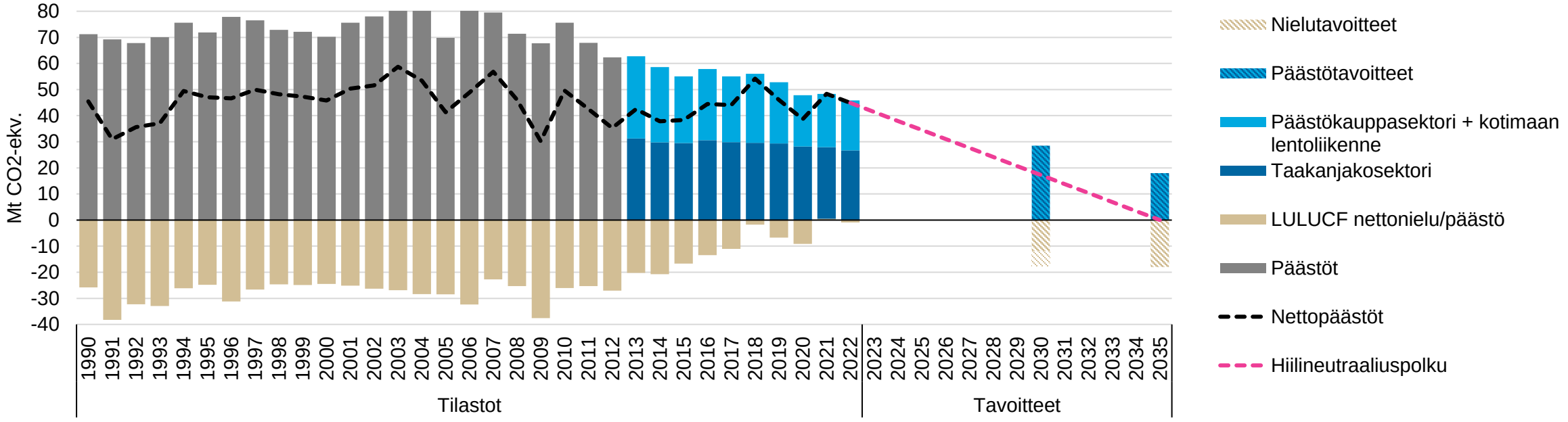

Vuosikertomus – tilannearviona

Ilmastovuosikertomus on ajan myötä löytänyt toimivan muodon.

Uusia asioita kertomuksessa

- Ensi kertaa laajemmin sopeutumisen toimeenpanosta – hyvä!
  - Toimenpiteiden seurannan lisäksi voisi olla katsaus myös ilmastonmuutokseen liittyvien riskien kehitykseen.
- Luku "Lisätoimien tarve" on tarpeellinen lisäys ilmastovuosikertomukseen – pidettävä jatkossakin mukana.
- Ilmastovuosikertomus voisi olla paikka arvioida myös suunnitellun ja toteutetun ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuusvaikutuksia.

Ilmastopolitiikan kehittäminen – näistä olisi voinut keskustella vuosikertomuksessa

- Politiikkajohdonmukaisuus ontuu hallitusten kesken, vaikka ilmastosuunnitelmista tulisi pitää kiinni yli vaalikausien.
  - Toimimattomuuden kustannuksen voi kaataa seuraavalle hallitukselle.
  - Suurimmat investoinnit Suomeen tulevat vihreän siirtymän johdosta – politiikkajohdonmukaisuus luo luotettavan investointiympäristön.
- Oikeudenmukaisuus: emme ole kehittäneet tarpeeksi toimivia ratkaisuja sen edistämiseen.
  - Arjen kustannuksia voidaan tasata myös siten, että päästövähennysvaikutus säilyy.

Mitä johtopäätöksiä tulisi tehdä?

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Ilmastovuosikertomuksessa valtioneuvosto toteaa, että EU-velvoitteet ja kansallinen ilmastolain mukainen hiilineutraaliustavoite edellyttävät lisätoimia.

- Budjettileikkaukset hidastavat erityisesti maatalouden ja liikenteen päästöjen vähentämistä.
- Hallitusohjelmaan kirjattu metsän kasvun voimistaminen ei ehdi ratkaisemaan LULUCF-nielun voimistamisen haastetta ja kirjaus Metsähallituksen hakkuiden maltillisestakin kasvattamisesta pienentää nielua.
- Tarvitaan:
  - uusi arvio päästö- ja nielukuilusta ilmastotoimiin kohdistettujen budjettileikkausten ja hallitusohjelman kirjauksista tehtävien päätösten pohjalta
  - tarvittavien lisätoimien määrittely aikahorisonttina ilmastolain mukainen 15 vuotta

Ohjelmapäivityksiä tarvitaan

- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) – lisätoimet kauden 2026-2030 tavoitteen saavuttamiseksi
- Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) - lisätoimet vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi
- Turvattava riittävät resurssit ohjelmien päivittämiseen ja skenaariolaskentaan.

Hallitusohjelman toimeenpanosta

- Päästövelan lyhentämisohjelma ja negatiivisten päästöjen tarjouskilpailu liikkeelle huolelliseen valmisteluun.

SUOMEN
ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate
Change Panel